

HUMORD

Håndbok

Utarbeidet av:

Norsk termbank i samarbeid med UBO, Fakultetsbiblioteket HF (1994)

Sist oppdatert: 2011-11-02

2011-11-02: Marit Almo

- Revisjon av håndboka:
  - Utvidet faglig omfang for tesaurusen som nå inkluderer samfunnsvitenskap
  - Nye regler for bruk av entalls- og flertallsformer
  - Alle eksempler gjennomgått og oppdatert
  - Skrevet om kapitlet Oppdatering og vedlikehold
  - Skjema for termforslag er fjernet (ikke i bruk)
- Ikke rettet: Avsnittet om Faktorisering (splitting av termer). Avventer avklaring mht en ny praksis.

1996-05-13: Marit Almo

- Oppdatering av håndboka.

Dette dokumentet er utgitt av BIBSYS. Dokumentet må betraktes som en del av BIBSYS Biblioteksystem.

©BIBSYS

BIBSYS gir med dette våre brukere retten til å skrive ut kopi av dokumentet for intern bruk på institusjonen. Det må ikke kopieres fra dokumentet i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Uautorisert reproduksjon, redigering, publisering og salg av dette dokumentet er ikke tillatt.

Henvendelser om denne boka kan rettes til BIBSYS Brukerstøtte.

Mer informasjon om BIBSYS finner du på www.bibsys.no.

Innhold

Innhold	3
Innledning.....	4
Faglige forutsetninger og grensesnitt.....	5
Faglig avgrensing.....	5
Tesaurusens emneord	5
Innholdsbeskrivende emneord og formtermer.....	5
Navn.....	5
Tesaurusens detaljeringsnivå	6
Emneordets form og struktur	7
Målform.....	7
Norsk, lånnord, fremmedord eller forkortelse.....	7
Ordklasse.....	8
Emneordets form og tall.....	8
Enkle/sammensatte termer	9
Rettskrivning	9
Faktorisering	10
Faktoriseringsregler	10
Tesaurusens struktur og relasjoner	13
Emneordet	13
Analytiske (dokumentuavhengige) relasjoner (a priori relationships)	13
Hierarkiske relasjoner (OT, UT)	13
Assosiative relasjoner (SO).....	14
Ekvivalensrelasjoner (BF, SE)	16
Generelle se-henvisninger (GE).....	17
Betydningsindikatorer (KV).....	17
Definisjoner (DF).....	17
Knutetermer (hjelpetermer)	18
Noter (scope notes) (NO)	18
Oppdatering og vedlikehold	19
Nye termer	19
Endring av emneord.....	19
Hovedstruktur (delhierarkier).....	20
Litteraturhenvisninger	21

Innledning

Denne håndboka gir retningslinjer for emneordenes form og struktur og beskriver de ulike relasjoner mellom termene i tesaurusen. Den skal sikre at kravene til tesaurusen tilfredsstilles ved oppdatering og at feil og problemer forebygges.

Håndboka vil i liten grad forklare. Den er og skal være normativ. For utdypende forklaring henvises det til de dokumentene som er referert i kapitlet [Litteraturhenvisninger](#).

Tesaurusen bygger på emneord hentet fra de dokumentene som til enhver tid indekseres ved de bibliotek som deltar i Humord-samarbeidet. Tesaurusen vil derfor være dokumentbasert.

Selv om håndboka gir generelle retningslinjer som også kan benyttes av andre bibliotek og arkiv, må den nødvendigvis ta hensyn til det biblioteksystemet den skal være en del av, nemlig BIBSYS. Dette påvirker derfor både tesaurusens struktur og reglene for indeksering.

Retningslinjer for bruk av tesaurusen ved indeksering er beskrevet i et eget dokument, *Humord : Indekseringsregler*.

Humord ligger online tilgjengelig i EMNE-modulen i BIBSYS. Det er utarbeidet *egne søkeveiledninger* som gir rettleidning ved online oppslag i tesaurusen.

Faglige forutsetninger og grensesnitt

Faglig avgrensning

Humord er en dokumentbasert tesaurus. Ordtilfanget var i utgangspunktet basert på de emneord som Det historisk-filosofiske fakultetsbibliotek ved Universitet i Oslo hadde brukt til emnebeskrivelse av dokumenter registrert i BIBSYS 1989-1994.

Tesaurusen blir løpende oppdatert. Vokabularet er i 2011 supplert med ca 4000 termer fra samfunnsvitenskapelige fagområder (prosjekt 2010-2011).

Formålet har vært å utarbeide et grunnvokabular som kan fungere som et felles arbeidsredskap for et faglig og praktisk indekseringssamarbeid innen BIBSYS.

Denne avgrensingen styrer på et overordnet plan de emneord som inngår i tesaurusen. Tilvekst av termer vil derfor faglig avgrenses av den litteraturen som indekseres ved de samarbeidende bibliotekene.

Tesaurusens emneord

Innholdsbeskrivende emneord og formtermer

Innholdsbeskrivende emneord beskriver dokumenters emnemessige innhold (Lingvistikk, Litteratur).

Formtermer beskriver dokumenters bibliografiske eller fysiske form (Ordbøker (Form), Mikrofilmer (Form)).

Navn

Tesaurusen inneholder geografiske navn (Norge, Romerriket), navn på historiske begivenheter og perioder (Koreakrigen, Middelalder), navn på arkeologiske funn og gjenstander (Grauballemanden, Venus fra Willendorf), navn på kunstverk (Laokoongruppen), navn på guder og fiktive personer (Apollon, Askepott).

Tesaurusen inneholder ikke korporasjonsnavn eller navn på historiske og bibelske personer. Slike navn normeres etter katalogiseringreglene i AACR 2 og registreres og søkes i egne felt i BIBSYS.

Tesaurusen inneholder ikke merkenavn på brukerprogrammer (applikasjonsprogrammer) i forbindelse med EDB (Word, Word Perfect, Excel, Access, Power Point). Slike navn registreres om nødvendig i marcfelt 691 (frie emneord). Det gjøres unntak for navn på operativsystemer, som vanligvis har mer varig verdi.

Tesaurusens detaljeringsnivå

Tesaurusen bør være så detaljert at den dekker alle sentrale innen de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagområder. Den kan være mindre detaljert når det gjelder begreper fra fagenes randområder, dvs begreper fra fagområder som i utgangspunktet hører hjemme ved andre avdelinger/fakultet.

Emneordets form og struktur

I tillegg til retningslinjene under vises det til de anbefalinger som finnes i *Hjortsæter (1990) kapittel 5, 6, 8 og ISO 2788 kapittel 6*¹.

Målform

Bokmål skal benyttes (se også avsnittet Rettskrivning).

Norsk, lånord, fremmedord eller forkortelse

Indeksternene (deskriptorene) skal i utgangspunktet være norske termer eller lånord. Fremmedord bør bare brukes når gode norske termer eller lånord ikke finnes.

Forkortelser skal bare føres opp som deskriptorer når den fulle formen av en term sjelden eller aldri brukes. Vær oppmerksom på at en forkortelse brukt innen et fagområde kan være ukjent innenfor et annet fagområde. Forkortelser som deskriptorer må derfor velges med omtanke.

Mye brukte fremmedord og evt norske former som sjelden eller aldri brukes, registreres som synonyme former i BF-feltet. Som synonym føres også opp forkortelser og skrivevarianter (*se avsnittet Rettskrivning*).

Det skal tas hensyn til fagmiljøenes terminologibruk ved valg av deskriptor.

Telefaksnumre
BF Telefaxnumre

Tospråklighet
BF Bilingvalisme
BF Bilingvisme

Etnologi
BF Folkelivsgransking

Fair play
BF Ærlig spill

EDB
BF Elektronisk databehandling

---

¹ Retningslinjene er generelle, og avvik vil nødvendigvis forekomme. Når avviket skjer på et prinsipielt grunnlag bør dette rapporteres.

Ordklasse

Termene som benyttes som emneord skal være substantiv (Språkvitenskap, Morfologi), verbalsubstantiv (Språkending) eller substantiv med foranstilt adjektiv (Norrøn filologi). Preposisjonsuttrykk, genitivsuttrykk og termer bundet sammen med *og* bør unngås.

Emneordets form og tall

Grammatikalsk form

Som regel settes emneord i ubestemt form. Unntak kan være navn på perioder og stilretninger (Antikken, Romantikken), ting det bare finnes én av (Jorda) og organer og organsystemer som hvert individ bare har ett av (Hjertet, Sentralnervesystemet).

Grammatikalsk tall

Grunnregelen er at emneord som representerer enheter som kan telles, settes i flertall, mens det som ikke kan telles, settes i entall. Der emneord får omlyd i flertall, føres entallsformen i BF-feltet.

Menn
BF Mann

Utfyllende regler:

- Enheter, typer og deler settes i flertall: Bygninger, Stavkirker, Dører
- Materialer og råstoffer settes i entall: Bein, Fisk
- Egenskaper settes i entall: Godhet, Stillhet
- Prosesser, operasjoner og aktiviteter settes i entall: Integrering, Spinning, Bading
- Fagområder settes i entall: Litteraturvitenskap, Sosiologi

I tesaurusen skrives emneordene med stor første bokstav og deretter små bokstaver: Språkvitenskap, Norrøn filologi

Forkortelser skrives i samsvar med Bokmålsordboka (BOB): CD, Hiv

Enkle/sammensatte termer

Termene kan bestå av ett eller flere ord: Litteratur, Oljeutvinning, Aksjeselskaper, Norrøn filologi, Bærekraftig utvikling

Om spalting (faktorisering) av sammensatte termer, *se for øvrig kap Faktorisering*.

Rettskrivning

Bokmålsordboka (BOB) skal ligge til grunn for norsk skrivemåte. Der hvor BOB tillater flere jamstilte former, skal en bruke den formen der hovedartikkelen med definisjoner og eksempler er plassert. ("Når den ene formen er klart vanligere enn den andre, er hovedartikkelen plassert ved den vanligste formen." *BOB brukerveiledning*.)

Der ord på -ing og -ning er jamstilte, skal en bruke formen på -ning: Forskning, Ridning. Der ord på -else og -ing er jamstilte, brukes formen på -ing: Utdanning, Øving. Substantiv med felleskjønn får femininum: Jorda.

Valgfrie sideformer (klammeformer) skal ikke brukes.

Jamstilte former som brukes hyppig bør føres i BF-feltet.

Dokker
BF Dukker

Framtid
BF Fremtid

Senmiddelalder
BF Seinmiddelalder

Ved valgfrie flertallsendelser er hovedregelen at en velger endelsen –er.

Presiseringer (kfr kodenøkkelene i BOB):

- Termer etter n3 (ubøyd eller endelsen –er): Bruk endelsen –er (Dokumenter, Partier, Produkter).
Unntak for ord sammensatt med –atlas (Språkatals), -kart (Emnekart), -kurs (Språkkurs), -tek (Apotek, Bibliotek)
- Termer valgfritt etter m1 eller n3 (ubøyd eller endelsen –er): Følg m1 (Ikoner, Redskaper)
- Termer valgfritt etter m3 (-ere, -re, -rer): Bruk endelsen –ere (Beverer, Sjangere)

Faktorisering

Faktoriseringspraksis har konsekvenser for gjenfinningen, og må derfor sees i sammenheng med gjenfinningssystemet. Ved indeksering til BIBSYS må en ta hensyn til de søkemulighetene som søkemodulen i BIBSYS gir. BIBSYS har f.eks ikke venstretrunkering eller mulighet for samlet søk på undertermer, noe som kompliserer søking på siste ledd i sammensatte termer. Dette er forhold en bør ta hensyn til når en vurderer ulempene ved det tap av presisjon som faktorisering i de fleste tilfellene medfører.

Reglene en finner i litteraturen for når sammensatte termer kan faktorerises (splittes, spaltes) er komplekse. Dette gjør det vanskelig å gi entydige regler for når det skal faktorerises. Reglene nedenfor bør derfor sees på som retningsgivende og ikke absolutte. Ellers vises det til *ISO 2788 kap 7.3*, *Hjortsæter (1990 og 2009) kap 8*, *Aitchison & Gilchrist (1987) kap E* for en utdyping av emnet faktorisering.

For fagområdene folkloristikk, litteratur og språk gjelder særskilte regler. Se indekseringsreglene, *Humord : Indekseringsregler*.

Faktoriseringsregler

I følge ISO 2788 kan man velge å faktorisere sammensatte termer når:

- Hovedleddet² er en del eller egenskap (inkludert materiale) ved attributtet³ som betegner helheten eller eieren til delen eller egenskapen

Flymotor
SE Fly * Motorer

Instrumentnøyaktighet
SE Instrumenter * Nøyaktighet

- Hovedleddet er en handling utført på, med eller av attributtet

Språkundervisning
SE Språk * Undervisning

Jernutvinning
SE Jern * Utvinning

---

² Hovedleddet, også kalt fokus, hodet eller primærleddet, er substantivkomponenten av en sammensetning og bestemmer den generelle klasse av begreper som termen som helhet refererer til. Se for øvrig ISO 2788 3.7a og 7.1.4a.

³ Attributtet, også kalt modifikator, differanse eller sekundærledd, er ofte et substantiv eller et adjektiv som innsnevrer hovedleddets omfang. Se for øvrig ISO 2788 3.7b og 7.1.4b.

I tillegg til bør sammensatte termer som består av et hovedledd som modifiseres av flere attributter faktoriseres (se *Aichison & Gilchrist 1987:31* og *Hjortsæter 1990:37*).

Kloakkrensesanlegg
SE Kloakkanlegg * Renseanlegg

Homogenisert skummet melk
SE Homogenisert melk * Skummet melk

Sammensatte termer bør allikevel **ikke** faktoriseres når:

- Betydningen av den sammensatte termen er mer presis enn den betydning man kan utlede av en kombinasjon av termens komponenter slik at søk på kombinasjonen trolig vil gi for mange irrelevante treff.

Databehandling
Barnesykdommer
Kvinnemishandling

- Termen inneholder et egennavn.

Selbuvotter

- Attributtet har mistet sin opprinnelige betydning.

Husmannskost

- Attributtet uttrykker likhet med et irrelevant begrep.

Knipetangsmanøvre

Stiletthæler

- Termen ikke kan omskrives (f eks defineres) uten å bruke et ekstra substantiv som bare implisitt er til stede i den sammensatte termen

Bensinmotorer

- Termen inneholder synkategorematisk substantiv⁴

Gressenkemenn

Sjokoladeegg

- Attributtet er en del eller egenskap (inkludert materiale) ved hovedleddet som betegner helheten eller eieren til delen eller egenskapen

---

⁴ Synkategorematisk substantiv er substantiv hvor hovedleddet ikke kan stå alene som representant for den klasse av begreper som hele termen refererer til. Gressenkemann er ingen type *enkemann* og Sjokoladeegg er ikke noe *egg*.

Seilbåter
Stolheiser
Hakekors
Radioaktivt avfall
Sur nedbør

- Attributtet uttrykker en handling utført på, med eller av hovedleddet

Gravlaks
Rullefortau
Valfartssteder
Vandreutstillinger

På bakgrunn av reglene for når man kan faktorisere og deretter alle unntakene, kan følgende forenklete oppsett brukes når man vurderer om man skal faktorisere eller ikke:

1. Er eller inneholder den sammensatte termen et egennavn, eller avledning av et egennavn?
Hvis JA : Ikke faktoreriser
Hvis NEI: Gå til spørsmål 2
2. Er attributtet en del eller egenskap ved hovedleddet?
Hvis JA : Ikke faktoreriser
Hvis NEI: Gå til spørsmål 3
3. Er attributtet en handling utført, med eller av hovedleddet?
Hvis JA : Ikke faktoreriser
Hvis NEI: Gå til spørsmål 4
4. Har en eller flere av den sammensatte termens komponenter en annen betydning når de(n) står løsrevet enn når de(n) står i sammensetningen?
Hvis JA : Ikke faktoreriser
Hvis NEI: Gå til spørsmål 5
5. Vil søking på en kombinasjon av de løsrevne komponentene sannsynligvis gi for mange irrelevante treff i forhold til søking på den usammensatte termen?
Hvis JA : Ikke faktoreriser
Hvis NEI: Faktoriser

Tesaurusens struktur og relasjoner

Dette kapitlet beskriver de grunnleggende relasjonene mellom termene i tesaurusen og de felt for tilleggsinformasjon som kan knyttes til et emneord. Kapitlet er tilpasset de mulighetene som finnes i EMNE-modulen i BIBSYS. Forkortelsene i parentes etter overskriftene nedenfor (OT, UT, SO osv) er feltnavn fra EMNE-modulen i BIBSYS.

Emneordet

Det finnes bare én foretrukket term (deskriptor) for hvert begrep. Denne termen er hovedinngangen til all informasjon om et emneord i tesaurusen.

Analytiske (dokumentuavhengige) relasjoner (a priori relationships)

Det er tre basisrelasjoner mellom termene i tesaurusen: Hierarkiske relasjoner, assosiative relasjoner og ekvivalensrelasjoner. De hierarkiske relasjonene viser fra underordnet term (underterm) til overordnet term (overterm) eller omvendt. De assosiative relasjonene viser fra en term til andre termer som kan representere alternativer ved indeksering, eller som har betydning for forståelsen av begrepet som utgangstermen representerer. Ekvivalensrelasjoner viser fra ikke-foretrukne (synonyme) termer til en foretrukket term (fra ikke-deskriptor til deskriptor).

Hierarkiske relasjoner (OT, UT)

En tesaurus skiller seg fra en emneordliste ved at termene som skal benyttes som deskriptorer er ordnet i hierarkier. Det skilles mellom tre hierarkiske relasjoner:

- Generiske (type-relasjoner)

Strikking (Strikking er en type Håndarbeid)
OT Håndarbeid

Spenningsromaner (Spenningsromaner er en type Romaner)
OT Romaner

- Partitive (hel/del-relasjoner)

Visirer (Visir er en del av Hjelm)
OT Hjelmer

Syntaks (Syntaks er en del av Grammatikk)
OT: Grammatikk

- Forekomstrelasjoner

Sepoyopprøret (Sepoyopprøret er en forekomst av Opprør)
OT Opprør (Historie)#

Tudor (Tudor er en forekomst av Fyrstehus)
OT Fyrstehus

Disse tre relasjonstypene bør ikke blandes i samme hierarki. I praksis vil det imidlertid være umulig å ikke blande forskjellige relasjonstyper i samme hierarki.

Andre relasjoner bør beskrives ved hjelp av assosiative relasjoner (se under) eller uttrykkes ved indeksering.

De fleste termer i tesaurusen, unntatt topptermene, har bare en overterm (OT). Ved behov kan en term imidlertid innføres i flere hierarkier og derved knyttes til flere overtermer (inntil fem).

Morfologi
OT Grammatikk

Kontrastiv fonetikk
OT (fonetikk etter type)
OT Kontrastiv lingvistikk

Språkfilosofi
OT Lingvistikk
OT (filosofi etter type)

Hitra
OT Sør-Trøndelag
OT (øyer i Norge)

Undertermene (UT) dannes automatisk ved å samle alle termer som har samme overterm.

Grammatikk
UT Morfologi
UT Syntaks

Flere UT-er til samme term listes alfabetisk.

Assosiative relasjoner (SO)

ISO 2788 lister opp en rekke slike relasjoner:

- En fagdisiplin/studie og dens objekt eller fenomen

Lingvistikk
SO: Språk

- En prosess og dens agent eller instrument
  - Veving
  - SO Vever
- En handling og produktet av handlingen
  - Veving
  - SO Tekstiler
- En handling og dens objekt (eng. patient)
  - Undervisning
  - SO Studenter
- Et begrep og dets attributt
  - Gift
  - SO Giftighet
- Et begrep og dets opphav
  - Barn
  - SO Foreldre
- En kausalforbindelse
  - Hungersnød
  - SO Uår
- Et fenomen og dets motreaksjon/løsning
  - Befolkningseksplasjon
  - SO Familieplanlegging
- Et fenomen og dets måleenhet
  - Frekvens
  - SO Hertz
- En term og dens antonym
  - Toleranse
  - SO Fordommer

Et emneord kan inngå en eller flere SO-relasjoner.

De assosiative relasjonene skal alltid være gjensidige; når det henvises fra en term til en annen så skal det også henvises andre veien.

Hungersnød
SO Uår

Uår
SO Hungersnød

SO-relasjoner skal ikke brukes parallelt med hierarkiske relasjoner eller ekvivalensrelasjoner.

Hvis det finnes en relasjon

Morfologi
OT Grammatikk

skal det ikke finnes en relasjon

Morfologi
SO Grammatikk

Det samme gjelder for ekvivalensrelasjoner; hvis det finnes en relasjon

Språkvitenskap
SE Lingvistikk

skal det ikke finnes en relasjon

Språkvitenskap
SO Lingvistikk

Flere SO-er til samme term listes alfabetisk.

Ekvivalensrelasjoner (BF, SE)

Ekvivalensrelasjonene viser fra synonyme og kvasisynonyme⁵ termer (ikke-deskriptorer) til foretrukne termer (deskriptorer). Det er viktig at det påføres så mange synonymer som mulig.

Lingvistikk
BF Språkforskning
BF Språkvitenskap

Personlige datamaskiner
BF PC-er
BF PD-er
BF Personal computers

Ved oppslag eller søk på synonym skal det henvises til foretrukket term.

Språkvitenskap
SE Lingvistikk

Flere BF-er til samme term listes alfabetisk.

---

⁵ Kvasisynonyme termer er termer som behandles som synonyme i denne tesaurusen, men som ikke nødvendigvis er synonyme i andre sammenhenger.

Generelle se-henvisninger (GE)

Generelle se-henvisninger viser at en sammensatt term skal faktoriseres. Generelle regler for faktorisering er beskrevet i kap 6.

Jernutvinning
SE Jern * Utvinning

Betydningsindikatorer (KV)

Betydningsindikatorer (qualifiers) benyttes for å skille homonyme (og polyseme) termer (termer som skrives likt, men har forskjellige betydninger), eller hvis termens betydning kan misforstås.

Betydningsindikatorerne registreres i et eget felt i BIBSYS men inngår som en del av den fullstendige termen ved indeksering og søking.

Prosodi (Lingvistikk)
Prosodi (Litteratur)
Hvaler (Kommune)
Hvaler (Pattedyr)
Røtter (Lingvistikk)

Som betydningsindikatorer bør benyttes termer som finnes i tesaurusen.

Definisjoner (DF)

Hvis betydningen og/eller bruken av et emneord i tesaurusen skiller seg fra den betydningen som framkommer i Bokmålsordboka (BOB) eller Store Norske Leksikon (SNL), bør emneordet få en definisjon. NB! Denne regelen må imidlertid ikke forhindre at man legger inn definisjoner som er sammenfallende med BOB eller SNL. Det er bedre å legge inn en definisjon for mye enn en for lite.

Definisjonen skal ha en referanse eller kilde. Referansen kan være et oppslagsverk, en ordbok, en lærebok eller en rapport. En forkortelse for det biblioteket som har foreslått definisjonen, kan også føres som kilde.

Miljø
DF Omgivelser som et individ eller en gruppe individer lever i og blir påvirket av <BOB>

Patronat
DF Forholdet mellom patroner og klienter, særlig i antikken <UBO>

Knutetermer (hjelpetermer)

Det kan i noen tilfeller være nødvendig å innføre knutetermer for å knytte hierarkier sammen. Topptermene vil ofte være knutetermer. Knutetermene skal ikke benyttes ved indeksering, men de er søkbare ved oppslag i tesaurusen. Knutetermene merkes spesielt i tesaurusen med tegnet # (grindtegn, skigard).

Lingvistikk

Lingvistiske retninger/skoler #

Anvendt lingvistikk
Areallingvistikk
Datalingvistikk
etc.

Noter (scope notes) (NO)

Noter kan benyttes til å forklare bruken av et emneord eller inndelingen av et hierarki hvis det bryter mot retningslinjene.

Oppdatering og vedlikehold

Alle endringer av tesaurusen skal behandles og inkorporeres så snart som mulig og meddeles brukerne.

Nye termer

Oppdatering av tesaurusen skal skje regelmessig.

Bibliotekene sender sine termforslag via e-post til den i Koordineringsgruppa som har oppdateringsansvar. Det enkelte bibliotek er ansvarlig for at alle innsendte forslag på forhånd er gjennomarbeidet og tilstrekkelig dokumentert.

Termforslag bør inneholde opplysninger om:

- Forslagsstillers navn og e-postadresse
- Hovedemneord og evt synonymer
- Forslag til overordnet term (OT)
- Forslag til definisjon (ved behov)

Den som har oppdateringsansvar, samordner nye termforslag og legger dem inn i tesaurusen. Ved behov sendes termforslag ut til kort høring i Koordineringsgruppa før de registreres i tesaurusen.

Når tvil/diskusjon oppstår, har fagansvarlige i regelen endelig avgjørelsesmyndighet.

Endring av emneord

Endring omfatter sletting av emneord, forandring av et emneords plassering i tesaurusen og forandring av en terms status, f eks fra foretrukket til ikke-foretrukket.

Forslag til endringer behandles på samme måte som forslag til nye termer.

Endringer gjøres kjent for brukerne av tesaurusen så snart som mulig. Evt berørte poster i den bibliografiske databasen omindekseres.

Hovedstruktur (delhierarkier)

Arkeologi
Bibliotekkunnskap
Filosofi
Folkegrupper #
Formtermer #
Fritid og sport #
Generelt #
Geografiske navn og historiske stedsnavn #
Helse
Historie og historiefaget #
Informatikk og informasjonsteknologi #
Ingeniørfag
Kulturkunnskap
Kunst
Lingvistikk
Litteratur
Navn, personer og skikkelser #
Næringsliv og økonomi #
Pedagogikk
Psykologi
Realfag
Religionsvitenskap
Rettsvesen
Samfunnsvitenskap
Språk
Tid i enheter, stadier og perioder #

Litteraturhenvisninger

- Aitchison, J. & Gilchrist, A. (1987) *Thesaurus construction: A practical manual*, London:Aslib
- Austin, D. (1984) *PRECIS: A manual of concept analysis and subject indexing*, London:British Library
- Bliss, H.E. (1977-) *Bliss Bibliographic Classification*, London:Butterworths
- BRODD (1989) *NORMARC-formatet - for monografier, BRODD-rapport*, Oslo:Riksbibliotekstjenesten/ Statens bibliotektilsyn
- BSO (1978) *Broad System of Ordering; schedule and index*, eds. Eric Coates & al., The Hague
- Dewey, M. (1989) *Dewey Decimal Classification and Relative Index, 20th edition*, New York:Forest Press
- Hjortsæter, E. (1990) *Emneordskatalogisering: Forslag til norsk standard*, Oslo:Biblioteksentralen
- Hjortsæter, E. (2009) *Emneordskatalogisering: Innholdsanalyse, emnerepresentasjon og lagring*, Oslo:ABM-media
- Hjortsæter, E. (1992) *COMPASS: Emnegjenfinning i BNB og the cataloguing action plan*, Oslo:Statens bibliotek- og informasjonshøgskole
- Husby (1992a) *EMNE-modulen i BIBSYS: Brukerveiledning for oppdatering*, Trondheim:BIBSYS
- Husby (1992b) *EMNE-modulen i BIBSYS: Brukerveiledning for søking* Trondheim:BIBSYS
- ICD-10 (1992) *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th revision*, Genève:WHO
- ISO/R 919 (1969) *Guide for the preparation of classified vocabularies*, Genève:ISO
- ISO/R 1087 (1969) *Vocabulary of terminology*, Genève:ISO

- ISO 2788 (1986) *Guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri*, Genève:ISO
- ISO 5963 (1985) *Methods for examining documents, determining their subjects, and selecting indexing terms*, Genève:ISO
- ISO 5964 (1985) *Guidelines for establishment and development of multilingual thesauri*, Genève:ISO
- MLA International Bibliography (1990) *MLA International Bibliography of Books and Articles on the Modern Languages and Literatures*, USA:The Modern Language Association of America
- Reinton, J.E. (1987) 'Petrus-prosjektet 1985-86: Sluttrapport for revisjon av en petroleumstesaurus', i *Norske Språkdata nr. 14*, Bergen:Norsk termbank
- Statoil (1990) *Petroleumstesaurus: Forord*, Stavanger:Statoils bibliotek
- Stortingsarkivet (1988) *States - Stortingets tesaurus: Forord*, Oslo:Stortingsarkivet
- Universitetsbiblioteket i Oslo *Klassifikasjonsskjema*
- UDK (1977) *DK Dezimalklassifikation, 8. internationale Ausgabe*, Berlin:Beuth Verlag
- UDK (1972) *UDK-tabeller. Tilpasset arkeologiske og kulturhistoriske museumsbibliotek*, Stavanger:De norske arkeologiske museers biblioteksgruppe